

VERDE TEC 2023

Γεώργιος Σιώζος - Μέλος Δ.Σ. ΕΣΜΥΕ

«Ο Λαβύρινθος της αδειοδοτικής διαδικασίας των ΜΥΗΕ και οι καταστροφικές επιπτώσεις των Ειδικών Περιβαλλοντικών Μελετών»

ΕΙΔΙΚΕΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ

- Τι είναι οι ΕΠΜ;

Οι ΕΠΜ είναι η συνέχεια της ένταξης κάποιων περιοχών σε ειδικό καθεστώς προστασίας (π.χ. περιοχές NATURA) και έρχονται να εξειδικεύσουν τα χαρακτηριστικά μιας προστατευτέας περιοχής, ξεκινώντας από το προστατευτέο αντικείμενο και καταλήγουν με προτάσεις προστασίας του αντικειμένου που προστατεύεται:

α) Περιοχές που δεν πρέπει να θιγούν με κανένα τρόπο (θέσεις αναπαραγωγής κ.α.).

β) Περιοχές που υπό περιορισμούς επιτρέπονται κάποιες χρήσεις και δραστηριότητες.

γ) Περιοχές που επιτρέπονται χωρίς περιορισμό χρήσεις και δραστηριότητες.

ΤΕΛΙΚΑ, οι ΕΠΜ ΘΑ ΕΠΡΕΠΕ να μελετήσουν και να εξειδικεύσουν τα χαρακτηριστικά μιας προστατευτέας περιοχής και να κατηγοριοποιήσουν την κάθε περιοχή σε ζώνες ανάλογα με την κρισιμότητα της εκάστοτε υποπεριοχής σε σχέση με το αντικείμενο που προστατεύεται.

- Οι ΕΠΜ που τέθηκαν σε ΔΔ τι προτείνουν;

Οι ΕΠΜ, δυστυχώς, πήραν την μεγάλη προστατευτέα περιοχή, και την κατηγοριοποίησαν σε 3 ή 4 ζώνες:

ΖΑΠΦ: Ζώνη Απόλυτης Προστασίας της Φύσης

ΖΠΦ: Ζώνη Προστασίας της Φύσης

Σε αυτές τις 2 ζώνες που αποτελούν ένα μικρό τμήμα των προστατευτέων περιοχών δεν επιτρέπονται οι ΑΠΕ και κατ' επέκταση τα υδροηλεκτρικά.

Τι ίσχυε έως τώρα;

Με βάση το Ειδικό Χωροταξικό δεν επιτρέπονταν οι ΑΠΕ, οπότε, γενικά, σε αυτές τις περιοχές δεν έχουμε αλλαγές.

Επόμενη κατηγορία - ζωνοποίηση:

ΖΔΟΕ: Ζώνη Διαχείρισης Οικοτόπων και Ειδών

Είναι όλες οι υπόλοιπες περιοχές που αναφέρονται στο 70% έως και 80% των προστατευτέων περιοχών, που με βάση τις ΕΠΜ:

α) ΑΠΑΓΟΡΕΥΟΥΝ τις ΑΠΕ άρα και τα ΜΥΗΕ ή

β) Απαγορεύουν τις ΑΠΕ έως τη σύνταξη ΕΙΔΙΚΩΝ μελετών (πάλι ειδικές μελέτες).

Ουσιαστικά, πήραν τον χάρτη της περιοχής Natura και αφού ενέταξαν κάποιες μικρές περιοχές σε ΖΑΠΦ και ΖΠΦ (κυρίως σε απόκρημνες περιοχές, μετά πήραν ένα μαρκαδόρο και με μωβ χρωμάτισαν όλη την υπόλοιπη περιοχή ως ΖΔΟΕ και απαγόρευσαν τις ΑΠΕ).

Και καλά θα πείτε, δεν άφησαν κάποιες περιοχές που να επιτρέπονται οι ΑΠΕ;

Ε βέβαια, σε κάποιες από τις μελέτες, όχι σε όλες, άφησαν τις περιοχές ΖΒΔΦΠ (Ζώνες Βιώσιμης Διαχείρισης Φυσικών Πόρων).

Αν ρίξουμε μια πιο προσεκτική ματιά, θα δούμε πως αυτές οι ελάχιστες στο χάρτη περιοχές, είναι αγροί που σύμφωνα με τους δασικούς χάρτες είναι εκτάσεις με χαρακτηρισμό ΑΑ και δεν πληρούν κανένα τεχνικό κριτήριο για την εγκατάσταση ΑΠΕ.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα η περιοχή του Κόζιακα που τα Υδροηλεκτρικά επιτρέπονται ΜΟΝΟ σε ελάχιστες περιοχές με χωραφάκια και απουσία νερού. Επιτρέπονται στον Κόζιακα τα ΜΥΗΕ εκεί που δεν έχει νερό.

- Ποιες οι επιπτώσεις των ΕΠΜ στα ΜΥΗΕ

Με 1 λέξη και όπως τέθηκαν σε ΔΔ: ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΙΚΕΣ

Οι μελέτες είτε ΑΠΟΚΛΕΙΟΥΝ συλλήβδην ΟΛΑ (και αυτά που έχουν βεβαιώσεις ή βρίσκονται σε διαδικασία λήψης ΑΕΠΟ κ.λ.π.) τα Υδροηλεκτρικά, είτε τα ΠΑΓΩΝΟΥΝ έως ότου εξειδικευτούν τα μέτρα που ΕΝΔΕΧΕΤΑΙ να τα επιτρέπουν και με όρους που δεν γνωρίζουμε πως θα τεκμηριώνονται.

ΔΗΛΑΔΗ, όπου υπάρχει υδροδυναμικό, οι ΕΠΜ απαγορεύουν τα ΜΥΗΕ.

- Ποιες οι ενέργειες του ΕΣΜΥΕ

Ο ΕΣΜΥΕ κινήθηκε ταχύτατα και παρά τα στενά χρονικά περιθώρια που τέθηκαν αρχικά για τις ΔΔ, συμμετείχε και συμμετέχει στη ΔΔ για κάθε μία περιοχή ξεχωριστά, όπου παρεμβαίνει με προτάσεις.

Επεδίωξε και έγινε συνάντηση στα γραφεία του ΟΦΥΠΕΚΑ, όπου ανέδειξε τις καταστροφικές συνέπειες των ΕΠΜ, την παραφωνία των ΕΠΜ με την κείμενη νομοθεσία και την κοινή λογική και πρότεινε τη συμμετοχή του στη διαμόρφωση των κριτηρίων χωροθέτησης των ΜΥΗΕ.

Κατέθεσε υπόμνημα και έκανε συνάντηση με τον Υπουργό Περιβάλλοντος και Ενέργειας όπου πέραν των ανωτέρω κατέδειξε την ανακολουθία των ΕΠΜ σε σχέση με το ισχύον νομικό καθεστώς αδειοδότησης των ΜΥΗΕ.

- Προτάσεις - Συμπεράσματα

Τα μηνύματα που πήραμε από τις συναντήσεις που προανέφερα είναι πως δεν πρόκειται να ισχύσουν οι ΕΠΜ με τον τρόπο που τέθηκαν σε ΔΔ.

Υπάρχει μεγάλη αναταραχή στην ελληνική κοινωνία για μια σειρά θεμάτων και δραστηριοτήτων που άπτονται των περιορισμών. Αρκεί να πούμε πως σε πάρα πολλές περιοχές της χώρα απαγορεύεται ακόμη και η μεταβίβαση μικρής κτηνοτροφικής μονάδας από πατέρα σε γιο, οπότε το θέμα έχει ανοίξει και υπάρχουν ευρύτερες αντιδράσεις για τις ΕΠΜ.

Ως ΕΣΜΥΕ παρακολουθούμε στενά τις εξελίξεις, δεν είμαστε γενικά αισιόδοξοι - πρέπει να είμαστε και είμαστε σε επιφυλακή και επιμένουμε στην τήρηση των νόμων, δηλαδή:

Εφαρμογή του Άρθρου 44 του Ν. 4685/2020 που τροποποιεί το Άρθρο 14γ του ΠΔ 59/2018, και επιτρέπει τις ΑΠΕ.

Δηλαδή έως τότε (μέχρι να οριστεί με Προεδρικό Διάταγμα) δεν μπορεί να απαγορεύονται χρήσεις που επιτρέπονται σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία.

Και εν κατακλείδι, δεν μπορεί να ακυρώνονται οι κόποι και οι χρηματικές θυσίες των επενδυτών που έχουν λάβει Βεβαίωση Παραγωγού, προβαίνουν στη σύνταξη χρονοβόρων και πολυδάπανων μελετών και έρχονται οι ΕΠΜ και απαγορεύουν την ανάπτυξη των έργων.

ΑΔΕΙΟΔΟΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

Σε γενικές γραμμές, όλοι μας γνωρίζουμε την πολυπλοκότητα και τη δυσκολία αδειοδότησης των ΜΥΗΕ.

- Δυσκολία αδειοδότησης των ΜΥΗΕ ως συνέπεια του ιδιόμορφου της κατασκευής τους.

a. Δυσκολία στο σχεδιασμό τους - Πολύπλοκη και πολυδιάστατη εφαρμογή πολλών επιστημών.

b. Κατά συνέπεια, δυσκολία στην κατανόηση των υποβαλλομένων φακέλων από τους χειριστές και τις γνωμοδοτούσες υπηρεσίες.

c. «Οικολογική» ανησυχία στην περιρρέουσα ατμόσφαιρα που διαχέεται και καταλήγει να λειτουργεί ανασταλτικά στους ελεγκτικούς μηχανισμούς και στις γνωμοδοτούσες υπηρεσίες.

d. Συνήθως, αρνητικές τοπικές κοινωνίες, όχι στην πλειοψηφία τους, αλλά οι μειοψηφίες γίνονται πλειοψηφίες λόγω της σιωπηλής αποδοχής από τους πολλούς που συμφωνούν αλλά δεν εκτίθενται λέγοντας τη άποψη τους. Τελικά, όλοι θέλουν να γίνουν αυτά τα έργα αρκεί να μη γίνουν στο χωριό τους ή τον Δήμο τους.

Πέραν λοιπόν αυτών των προβλημάτων που είναι διαχρονικά, προέκυψαν και νέα, πρόσφατα, αδειοδοτικά προβλήματα από παρατηρήσεις γνωμοδοτουσών υπηρεσιών με επικεφαλής τον ΟΦΥΠΕΚΑ.

Αντιλήψεις και παρατηρήσεις που σαν ιός μεταφέρονται από Υπηρεσία σε Υπηρεσία και προσθέτουν επιπλέον δυσκολίες στην αδειοδότηση και μεγαλύτερο αντικείμενο μελετών και κατά συνέπεια και κόστος αδειοδότησης.

Αναλυτικότερα:

1. ΥΔΡΟΛΟΓΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Επικαλούμενοι την ΥΑ 170225/2014, ζητείται να γίνονται από τους φορείς των ΜΥΗΕ συστηματικές μετρήσεις στην υποψήφια θέση της υδροληψίας για τουλάχιστον 10 έτη. Αυτό πρέπει να αποδομηθεί πλήρως γιατί:

- a) Οι μετρήσεις δεν θα είναι πιστοποιημένες και δε θα γίνονται δεκτές.
- b) Το σύστημα μετρήσεων είναι πολύπλοκο και απαιτεί υποδομές που δύσκολα μπορεί να αναλάβει φορέας που δεν κατέχει καμία εγγύηση πως θα κατασκευάσει έργο.
- c) Οι υποδομές για την καταγραφή των παροχών βρίσκονται σε καθημερινό κίνδυνο από ανθρώπους, ζώα, πλημμυρικά φαινόμενα (αντίστοιχο ιστορικό ΚΑΠΕ) και καθιστά, ουσιαστικά, ανέφικτη την απρόσκοπτη και συστηματική καταγραφή των παροχών.
- d) Αν κάποιος ενδιαφέρεται πρωτίστως για την ακρίβεια των υδρολογικών αναλύσεων, αυτός είναι ο φορέας του έργου διότι θα αποσβέσει την επένδυση του και θα αποκτήσει όφελος από αυτήν ΜΟΝΟ αν η υδρολογική μελέτη είναι αξιόπιστη.
- e) Οι υδρολογικές μελέτες δια της μεθόδου της αναγωγής από όμορες υδρολογικές λεκάνες είναι παγκοσμίως αναγνωρισμένες και ελέγχονται και εγκρίνονται με αυτή τη μέθοδο επί δεκαετίες από τη ΡΑΕ.
- f) Η μέθοδος της αναγωγής είναι δοκιμασμένη σε δεκάδες έργα που λειτουργούν στον ελληνικό χώρο και επιβεβαιώνουν την ορθότητα της χρήσης της.

Ο ΟΦΥΠΕΚΑ ΕΔΕΙΞΕ ΝΑ ΚΑΤΑΝΟΕΙ ΤΙΣ ΕΝΣΤΑΣΕΙΣ ΜΑΣ ΚΑΙ ΑΠΟ ΠΟΛΥ ΠΡΟΣΦΑΤΕΣ ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΕΙΣ ΦΑΝΗΚΕ ΠΩΣ ΤΑ ΘΕΜΑΤΑ ΒΡΙΣΚΟΝΤΑΙ ΣΕ ΦΑΣΗ ΕΠΙΛΥΣΗΣ.

2. ΑΠΟΣΤΑΣΕΙΣ ΜΕΤΑΞΥ ΕΠΑΛΛΗΛΩΝ ΕΡΓΩΝ

Κατά την εξέλιξη της συνάντησης μας στον ΟΦΥΠΕΚΑ ανακαλύψαμε πως ο οργανισμός δεν επρόκειτο να δώσει γνωμοδότηση θετική σε κανένα έργο που δεν έχει την απόσταση του 1/3 της ενδιάμεσης κοίτης ακόμη και στην περίπτωση 2 έργων που απλώς έχουν λάβει Βεβαίωση Παραγωγού από τη ΡΑΕ.

Σε απλά ελληνικά, αν έχω ένα έργο και ετοιμάζω τις μελέτες του και ζητήσει κάποιος ανάντη ή κατάντη βεβαίωση, δεν έχω έργο.

Γιατί αυτό; Γιατί στην Αυστρία όποιος παίρνει άδεια πάει και κατασκευάζει το έργο, οπότε ο οργανισμός θεωρεί πως και το ανάντη ή κατάντη έργο είναι υπό συνθήκες έτοιμο να κατασκευαστεί, οπότε δεν τηρείται η θεσμοθετημένη απόσταση.

Εξηγήσαμε πως ΔΥΣΤΥΧΩΣ δεν είμαστε στην Αυστρία και πως οι φορείς λαμβάνουν Βεβαίωση και όχι Άδεια και πως για να φτάσουν να είναι έτοιμοι να κατασκευάσουν ένα έργο θα πρέπει προηγουμένως να περάσουν 3-4-5 χρόνια και να λάβουν, αν λάβουν, άλλες 20 - 30 - 40 θετικές γνωμοδοτήσεις και άδειες, οπότε δεν μπορεί να γίνει συσχετισμός της ελληνικής πραγματικότητας με την αυστριακή.

ΚΑΙ ΕΔΩ Ο ΟΦΥΠΕΚΑ ΣΥΜΦΩΝΗΣΕ ΜΑΖΙ ΜΑΣ ΚΑΙ ΤΟ ΘΕΜΑ ΕΠΙΛΥΘΗΚΕ.

3. ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΗ ΠΑΡΟΧΗ - ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΝΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΜΥΗΕ

Επιγραμματικά οι ενστάσεις των γνωμοδοτουσών Υπηρεσιών:

- Επειδή οι περισσότερες υδρολογικές μελέτες γίνονται με αναγωγή μετρήσεων προηγούμενων δεκαετιών, τα στοιχεία είναι υπερδιαστασιολογημένα, άρα εμείς μιλάμε για νερά που δεν υπάρχουν πλέον και έτσι στερεύουμε τα ρέματα και τους ποταμούς.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ:

Δεν είναι υπερδιαστασιολογημένα γιατί γίνεται αναγωγή και με πολύ πρόσφατα στοιχεία διπλανών βροχομετρικών σταθμών που λειτουργούν έως και σήμερα.

Η υπερδιαστασιολόγηση αυξάνει και τα κρίσιμα μεγέθη της οικολογικής παροχής και της ελάχιστης παροχής της λειτουργίας του στροβίλου, οπότε αν τα υδρολογικά στοιχεία είναι υπερδιαστασιολογημένα, τότε το ΜΥΗΕ δε θα λειτουργεί για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα.

Γενικά, η απάντηση είναι πως σταματά η λειτουργία ενός ΜΥΗΕ γιατί δεν επαρκεί το νερό του ρέματος ή του ποταμού, δηλαδή όταν το νερό είναι λιγότερο από το άθροισμα **ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΗ ΠΑΡΟΧΗ + ΕΛΑΧΙΣΤΗ ΠΑΡΟΧΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΣΤΡΟΒΙΛΟΥ.**

4. ΙΧΘΥΟΛΟΓΙΚΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ

Σαν γενική αρχή, θα πρέπει να καταλάβουμε πως μελέτη ΜΥΗΕ χωρίς ιχθυολογική τεκμηρίωση δε θα γίνεται δεκτή.

Και όχι άδικα, γιατί αν σε κάτι πασιφανώς παρεμβαίνει ένα ΜΥΗΕ είναι η διακοπή της ομαλής ροής με την κατασκευή ενός εγκάρσιου, έστω και μικρού φράγματος.

Όμως, οι Υπηρεσίες πάνε το θέμα παραπέρα:

Σε ΜΠΕ που περιέχουν ιχθυολογική μελέτη που τεκμηριώνει την ύπαρξη ψαριών στη θέση της υδροληψίας και προτείνει συγκεκριμένη δίοδο ιχθύων, λαμβάνονται οι εξής παρατηρήσεις:

ι) Να γίνει καταγραφή με τη μέθοδο της ηλεκτραλιείας (για να αποδείξει ακριβώς το ίδιο αποτέλεσμα, αλλά με στοιχεία που αδυνατεί να συλλέξει το επίσημο κράτος και βάζει τον ιδιώτη να το πράξει).

ιι) Δεν έχει αποδειχθεί, λέει, η καταλληλότητα της προτεινόμενης δίοδου. Δηλαδή; Προσέξτε:

a) Οι δίοδοι ιχθύων δεν είναι «ελληνική πατέντα» αλλά δοκιμασμένες λύσεις διέλευσης των ιχθύων επί πάρα πολλές δεκαετίες τόσο στα ελληνικά όσο και στα διεθνή ποτάμια. Ανάλογα με τον τύπο των ψαριών που υπάρχουν στην περιοχή, επιλέγεται και ο κατάλληλος τύπος δίοδου.

b) Δίοδοι ιχθύων έχουν κατασκευαστεί σε δεκάδες υδροηλεκτρικά στην Ελλάδα και λειτουργούν επί πολλά χρόνια με απόλυτη επιτυχία.

c) Και εν πάση περιπτώσει, τι έκαναν οι υπηρεσίες για να αποδειχθεί η καταλληλότητα των δίοδων που λειτουργούν; Μήπως δεν είναι καν καταγεγραμμένες; Ούτε λόγος για επιτόπου επίσκεψη και έλεγχο.

ιι) Πως αποδεικνύεται πως τα ψάρια δε θα περάσουν στο σύστημα προσαγωγής και θα θανατωθούν στους στροβίλους;

Ο μηχανισμός λειτουργίας ενός ΜΥΗΕ αποκλείει την περίπτωση να μεταφερθούν ακούσια τα ψάρια στον στρόβιλο, με συνέπεια τον θανάσιμο τραυματισμό τους. Τα ψάρια προτιμούν νερά με ήρεμη ροή και αποφεύγουν σημεία που η ροή γίνεται έντονη και με μεγάλη ταχύτητα, οπότε αποφεύγουν το τεχνικό εισόδου του νερού στο σύστημα προσαγωγής και προτιμούν ήρεμες κινήσεις στα ανάντη και κατόντη του φράγματος με διέλευση από τη δίοδο ιχθύων. Επιπλέον, στο τεχνικό κάθε υδροληψίας υπάρχουν τουλάχιστον 2 διατάξεις εσχάρων (για την αποφυγή εισόδου μικροαντικειμένων, φύλλων κ.α.) που αποτρέπουν στα ψάρια να εισέλθουν στο τεχνικό.

Δεν έχει παρατηρηθεί σε κανένα από τα δεκάδες ΜΥΗΕ που λειτουργούν επί πάρα πολλά έτη να κινούνται ψάρια εντός της δεξαμενής φόρτισης και πολύ περισσότερο δεν έχουν εντοπιστεί υπολείμματα ιχθύων στους στροβίλους ή στις διώρυγες επαναφοράς.

Και τέλος, πρώτα από όλους, ο φορέας δε θέλει να καταστρέφουν τον στρόβιλο ή τους στρόβιλους του έργου διάφορα μικροαντικείμενα, λάσπη, ξύλα, φύλλα και πολύ περισσότερο ψάρια.

Όλα αυτά απαντήθηκαν στον ΟΦΥΠΕΚΑ και η απάντηση είναι πως δεν μπορεί καμία Υπηρεσία να υποδεικνύει συγκεκριμένη μέθοδο σύλληψης - καταγραφής ιχθύων.

Και γενικά έδειξε να συμφωνεί με τις απαντήσεις μας.

ΓΕΝΙΚΑ, η συνάντηση στον ΟΦΥΠΕΚΑ φάνηκε πως στέφθηκε από επιτυχία καθώς τα μηνύματα που λαμβάνουμε από τις επόμενες της συνάντησης γνωμοδοτήσεις μας κάνουν αισιόδοξους πως αποφύγαμε αρκετές αρνητικές γνωμοδοτήσεις που θα αποτελούσαν τροχοπέδη στην αδειοδότηση πολλών ΜΥΗΕ σε όλη τη χώρα.